

A SZÉLSŐJOBBI KISEBBSÉGGÉPE EURÓPÁBAN

SZELE ÁRON – TÓFALVI ZSELYKE

A SZÉLSŐJOBBIOLDALI KISEBBSÉGGÉPE MAGYARORSZÁGON ÉS NAGY-BRITANNIÁBAN

Napjaink európai politikai színterének egyik központi témája a bevándorlás és a kisebbségpolitika, mely kérdéskör előtérbe kerülése a szélsőséges jobboldali politikai formációk ugrásszerű megjelenésének köszönhető. Jelen tanulmány kísérletet tesz arra, hogy áttekintse, milyen módon jelenítik meg ezek a pártok az etnikai és vallási kisebbségeket nyilvános diskurzusukban. E tanulmányban azt állítjuk, hogy a földrajzi, politikai, történelmi és kulturális különbségek ellenére a szélsőjobb által alkotott kisebbségi kép egyfajta logikát követ, amely általánosságban jellemző az európai közegre. Két különböző földrajzi póluson elhelyezkedő szélsőjobboldali párt összehasonlító elemzése során igazoljuk a fenti elméleti állításokat.

Kulcsszavak

Jelen tanulmány irányát meghatározó legfontosabb kifejezés a *szélsőjobboldali párt*. Ennek meghatározása céljából Cas Mudde erre vonatkozó definícióját alkalmazzuk.¹ Ez a modell a pártok szélsőjobboldali ideológiáját úgy határozza meg, hogy azok diskurzusát vizsgálja. Azt állítja, hogy a számos regionális különbség ellenére létezik egy fogalmi kerettel leírható *szélsőjobboldali pártcsalád*. A modell rugalmas annyira, hogy megengedi a szinkronikus változatok megjelenítését nemzeti szinten, miközben a szélsőjobbról egy általános mintát alkot. Ezt az általános érvényű mintát öt különböző összetevő alkotja: a nacionalizmus, a rasszizmus, az idegengyűlölet, a demokráciaellenesség és az erős állam.² Tanulmányunkban ezt az elméleti modellt felhasználva elemezzük a Brit Nemzeti Párt (BNP) és a Jobbik diskurzusát

A másik kulcsszó a *kisebbség*. Ez egy meglehetősen tág értelmű kifejezés, emiatt a kisebbségeket az általunk tanulmányozott szélsőjobboldal által használt definícióval összhangban határozzuk meg. A szélsőséges közbeszéd határain belül a kisebbség koncepciója a domináns népeccséggel szemben nyelvi, kulturális, etnikai és vallási különbségekkel kapcsolatosan jelenik meg.

Módszertan

Ahogy a fentiekben már leírtuk, az általános minta ellenére jelentős regionális különbségek léteznek, melyek a nemzeti társadalom – amelyben a szélsőjobb is létezik – eltérő igényeiből adódnak. Schumpeter politikai marketingelmélete³ szerint a pluralista társadalomban egy sikeres párt a szavazó közönség figyelmére „pályázik”, miközben különböző kérdéseket érint. Nyilvánvaló módon a kisebbségi kérdés ezek egyike. Az európai politikai kultúra egyik lényeges különbsége a kisebbségek eltérő „felcím-kézése” Kelet- és Nyugat-Európában. Az 1989 előtti politikai és az 1990 utáni szocioökonómiai egyenlőtlenségek következtében jelenleg a kisebbségeket Nyugaton főleg a bevándorlókkal, míg Keleten az etnikulturális identitásúakkal azonosítják. Noha a paletta ennél nyilvánvalóan színesebb, a *kisebbség* ontológiai értelemben a bevándorlással és az etnicitással kapcsolódik össze.

Tanulmányunk két szélsőjobbaldali párt – a nagy-britanniai *Brit Nemzeti Párt* és a magyar *Jobbik Magyarországért Mozgalom* – kisebbségekhez kapcsolódó nyilvános diskurzusának összehasonlításával igyekszik az elméleti vita számára hasznos anyaggal szolgálni. Ez a két párt a szélsőjobb kisebbségről alkotott képének az esettanulmánya. Magyarország és Nagy-Britannia az Európai Unión belül társadalmi, gazdasági és politikai kultúra tekintetében a lehető leginkább különbözik egymástól. Ugyanakkor mindkét ország a tágabb európai politikai kultúra részét képezi. Ennek figyelembevételével megállapítható, hogy ha létezik a közös témákat, elemeket és ezeket egy kisebbségi képbe egyesítő közös logika, akkor az európai szélsőjobbaldalon belül létezhet a kisebbségek képéről alkotott prototípus is.

Jelen tanulmány a két párt hivatalos diskurzusának koherens elemzését nyújtja a főbb elemeket boncolgatva és egymástól elhatárolva, miközben feltárja a mögöttük meghúzódó logikát. Mindezt pár olyan momentum bemutatásával teszi, amikor a pártok kifejtették véleményüket a fenti kérdést illetően. A Brit Nemzeti Párt esetében a közelmúltban három ilyen esemény volt: a 2002. évi lázongások Oldhamban, a 2004. évi választási kampány és a 2005. július 7-i, Al-Kaida által elkövetett bombarobbantások Londonban. A Jobbik kapcsán a párt három esetben megfogalmazott álláspontját és fellépését elemezzük: az olaszlisztkai lincselés, a sajobábonyi tettegességig fajuló konfliktus és a gyöngyöspatai ügy kapcsán. Az egyes konkrét eseteken túl a két párt programját és néhány, témánk szempontjából mérvadó politikai nyilatkozatot szintén vizsgáltunk.

Elmélet

Nagy-Britanniában a muzulmán és ázsiai kisebbségek, míg Magyarországon a roma és zsidó kisebbségek alkotják a Brit Nemzeti Párt és a Jobbik kisebbségi politikájának fő célpontját. Ezek a kisebbségek származásukat, számukat és társadalmi státuszukat illetően különböznek. Mindazonáltal e tanulmány azt állítja, hogy van számos – a kisebbséghez társított – közös koncepcionális asszociáció. Mindenekelőtt a kisebbségek és a biztonság összekapcsolásával a szélsőjobb a kisebbséget a társadalom számára veszélyt jelentő elemként jeleníti meg azáltal, hogy a kisebbségeket bűnözőkként azonosítja. Másodsorban azzal, hogy a kisebbségek elutasítják a munkát és a közös szabályokat, így használják ki mások együttérzését, s ezáltal veszélyt jelentenek a társadalom számára. A romákat és a muszlimokat egyaránt úgy jellemzik, mint *menedékkeresőket*, a *szociális támogatások haszonélvezőit* és a *becsületes munka elutasítóit*. Potenciálisan erőszakos, lázongó és akár terrorista elemként jelenítik meg őket, mint például a brit muszlimok esetében.

A tisztesség és az esélyegyenlőség kérdése kapcsán a kisebbségeket úgy tüntetik fel, mintha a többségi társadalomnál nagyobb mértékben részesülnének a forrásokból, ami nincs összhangban a teljes lakossághoz viszonyított arányukkal. Ez a méltánytalanság érzését kelti, különösen akkor, ha mindezt, mint ahogy a fentiekben már rámutattunk, a kisebbségek fenyegető természetével – munkamegtagadásukkal és a bűnözésre való hajlamukkal – ötvözik. Mind a Jobbik, mind a Brit Nemzeti Párt kampányában – ahogy ezt a továbbiakban bemutatjuk – jelentős szerepet kap a kisebbségek számára biztosított szociális támogatások ügye.

Ezt a két asszociációt a szélsőjobbra jellemző logika mentén – a szakértők által leírt összeesküvés-elméletben – kötik össze. Ebben a kisebbségek szándékosan vagy akaratukon kívül részei egy nagyobb összeesküvésnek, amelynek célja a társadalom jelen állapotának elpusztítása vagy megváltoztatása. Ebben az elméletben olyan kategóriák jelennek meg, mint az *összeesküvő* és az *élősködő* kisebbség. Előbbi aktívan próbálja aláásni a meglévő társadalmat, miközben az utóbbi a jelen társadalom szociális engedékenységből és gyengeségből próbál előnyhöz jutni, ily módon hozzájárulva a társadalom további bomlasztásához.

Közbiztonság és a kisebbségi bűnözés

Jelen tanulmány keretein belül vizsgált két párt nyilvános diskurzusa jelentős szerepet szán a közbiztonság kérdésének. Ez a kérdéskör szorosan kapcsolódik a Cas Mudde által *erős államiság*ként meghatározott ideológiai összetevőhöz. Egy – az állampolgárok által is elfogadott – működőképes államnak

hatékonyan kell megteremtenie a közbiztonságot, és mind az ország határán belül, mind azon kívül állampolgárai védelmezőjeként kell fellépnie. A magyarországi és nagy-britanniai szélsőjobboldali formációk által egyaránt megfogalmazott veszélyek egyikét éppen a kisebbség jelenti. Azt állítják, hogy a kisebbségek – bevándorlók vagy más etnikai származásúak – a nemzeti közbiztonság szempontjából aktív és passzív veszélyforrást jelentenek. Aktív értelemben azért, mert számos olyan illegális és ellenőrizhetetlen tevékenységet folytatnak, amelyek nem felelnek meg sem a társadalmi, sem a jogi normáknak. Passzív értelemben pedig azért, mert hajlamosak arra, hogy a társadalom haszontalan tagjává váljanak, s ezáltal a nemzeti közösség számára terhessé válnak.

Először a Brit Nemzeti Párt (BNP) hivatalos diskurzusát vizsgáljuk néhány – a 2004-től napjainkig terjedő időszakban a párt politikai véleménynyilvánítására jellemző – példa bemutatásán keresztül. 1999-ben a párt élére kerülő Nick Griffin belső változásokat hozott a BNP-ben. Ezeknek a változásoknak következtében az addig a John Tyndall nevével fémjelzett, nyíltan rasszista újfasiszta párt egy, a politikai mezőnybe tartozó szélsőjobboldali párttá alakult. Ennek első jeleként Griffin egy új, rasszista ügyekben kevésbé nyílt állásfoglalást tett közzé.⁴ A kisebbségeket ettől kezdve nem támadják faji hovatatározásuk miatt; őket az etnikai, kulturális különbségeik kontextusában, illetve Nagy-Britanniára veszélyforrást jelentő módon határozzák meg. Ezt a 2000-es évek elejétől alkalmazták, amikor a BNP – a későbbi faji lázongások helyszínén – Oldhamban és Burnleyben megkezdte kampányát.

2001 tavaszán a BNP eredményesen szerepelt a *Jogokat a fehéreknek* kampányával. A kampányban célul tűzték ki az őshonos lakók számára biztonságos környezet létrehozását, valamint az ázsiaiakkal⁵ szemben tapasztalt *multikulturális kivételezés* megszüntetését a fent említett két választókerületben. Ennek megfelelően a BNP szórólapjain, beszédeiben és sajtókiadványaiban az ázsiai közösséget negatívan jelenítették meg. Az Oldhamban megrendezett helyi események során Griffin sürgette „az ázsiai bűnözőkkel szembeni fellépést”.⁶ A párt szórólapjai kiemelték az ázsiaiak fehérek elleni bűneit, példaként megemlítve egy volt második világháborús veterán ellen elkövetett támadást, és részletezték az oldhami fehérek számára elkerülendő területeket.⁷

A későbbiekben, amikor a helyi ázsiai kisebbség szélsőjobboldali agitátorok általi provokációját követően kitörték a lázongások, a BNP megragadta az alkalmat, és elhatárolódott az erőszakos viselkedéstől. Griffin a következő módon nyilvánult meg az *Oldham Chronicle*-ban: „Mi nem azért vagyunk itt, hogy másokat hátrányos helyzetbe hozzunk, vagy számukra gondot okozunk, mindössze tisztességes bánásmódot akarunk a mieinknek: egyenlő jogokat a fehéreknek!”⁸ Ezt a nyíltan pacifista megnyilvánulást szembeállították a kisebbségek (*muszlimok*) ellentmondásos képével, akiket a BNP akkori anyagaiban úgy tüntettek fel, mintha ők lennének a lázongások kitöréséért a

felelősek. A BNP sajtóorgánumai az ő álláspontjukat támogató történeteket közöltek az *Oldham Chronicle*-ből, amelyben rendőrök nyilatkozata szerint „jelentős mértékben nőttek a fehérek ellen elkövetett támadások. Az elmúlt tizenkét hónapban 572 esemény történt, ezek hatvan százalékában fehérek voltak az áldozatok.”⁹

Oldhamhoz hasonlóan Burnleyben szintén voltak lázongások a 2000-es évek elején. A BNP ezt a területet is megcélozta kampányában, kiemelve a területre jellemző bűnözés faji természetét. Az ezt követő lázongások csak megerősítették, amit a BNP korábban állított. Noha a lázongásokat a BNP közvetlen módon nem inspirálta, a helyi választásokon korábban megszerzett támogatottsága elég nyilvánvaló módon táplálta ezeket a lángokat. A BNP tagadta bármilyen felelősségét, miközben a helyi muszlimokat hibáztatta, azt állítva, hogy a zavargásokat követően jelentősen megugrottak az ázsiaiak fehérek kárára elkövetett erőszakos megnyilvánulásai.¹⁰

A 2001-es szeptemberi New York-i terrortámadásokat szintén arra használta a BNP, hogy a muszlim közösségeket a közbiztonság számára potenciális veszélyforrásként tüntesse fel. Nyilvános diskurzusában a párt a muzulmán vallást egybemosta a Nagy-Britanniában menedéket keresőkkel és a terrorizmussal. Ebben az értelmezésben a Nagy-Britanniában élő muzulmánok és letelepedni vágyók egyet jelentenek a potenciális terrorista fogalmával. Rövid idő leforgása alatt a párt felerősítette muszlimellenes kampányát, és aktivistáik révén az országot megtöltötték iszlámellenes szórólapokkal. A rasszista töltetből való további elhatárolódás érdekében a párt létrehozta az Etnikai Kapcsolatok Bizottságát (Ethnic Liaison Committee), melynek fő üzenete a szíkh és hindu kisebbségek megszólítása volt.¹¹ A 2004. évi választási kampányban a párt aktivistái azzal vádolták az Újságírók Nemzeti Szervezetét (National Union of Journalists), hogy „részt vesz a BNP és az ázsiai rasszista bűnesetek áldozatai ellen folyó nagy horderejű összeesküvésben”.¹²

2005 egyik jelentős eseménye, a júliusi londoni bombarobbanások sorozata kapcsán a BNP veszélyes közösségként tüntethette fel a muszlimokat. A BNP meg is ragadta ezt a lehetőséget, az interneten és nyomtatott sajtóorgánumaiban egyaránt elindított egy cikksorozatot. Ezekben a cikkekben a muszlimok úgy jelentek meg, mint egy homogén, a többségi társadalomtól eltérő és az iszlám valláshoz való kapcsolódása folytán kulturálisan is különböző közösség tagjai.¹³ A Nick Griffin és a BNP jogi osztályának vezetője, Lee Barnes által írt cikkek az iszlám és a muszlim közösség valódi természetét kutatták. Utóbbi erről így írt: „2005. július 5-én, csütörtökön Nagy-Britannia ráeszmélt arra, hogy háború folyik ellene. Iszlám terroristák szellemhadserege gyülekezik országunkban egyetlen cél által vezérelve – hogy háborút és öldöklést indítson ellenünk egészen addig, amíg megadjuk nekik magunkat, és ránk nem kényszeríthetnek egy fasiszta iszlamista államot”, illetve „A 2005. július 7-ei londoni támadások *gyűlölet-bűncselekmények* voltak – fehér keresztény brit

emberek és zsidók ellen – bevándorló, magukat Nagy-Britannia irányítójának tartó, iszlamista fasiszták által elkövetett tömegpusztító faji atrocitások. A média elmondásával ellentétben ez a támadás nem London ellen, hanem kizárólag a fehér keresztények és zsidók ellen irányult, és a robbantásban megölt feketék, hinduk, muszlimok és más csoportok mind pusztán a terrortámadások mellékhatásaként lettek áldozatok.”¹⁴

Mi mondható el a fenti szövegek elemzése kapcsán? Először is, hogy a BNP két csoport – az iszlám terroristák és a fehér keresztény britek – létezését ismeri el. A fehér keresztény csoport nyilvánvalóan a politikai szórólap címzettjeként az áldozat szerepében jelenik meg. Az iszlám csoport *per definitionem* terrorista és nyíltan elköteleződött a brit közösség elpusztítása mellett. Egyértelmű az iszlám és az erőszakos cselekedetek közötti általános érvényű asszociáció, ugyanakkor egy másik aspektus is megjelenik: a BNP ellen hagyományosan felhozott fasiszta jelleg vádat visszajára fordítják. Barnes állítása szerint ezek a terroristatámadások a vallásos és etnikai (fehér keresztény) közösség ellen irányuló *gyűlölet-bűncselekmények*, amelyek célja a közösség *iszlám fasiszta állami* diktatúra alá való rendelése. Mint ahogy Finlay és Wood is rámutattak, a BNP által használt retorikában a rasszizmus saját terminológiai értelmezésben jelenik meg – a fehérek ellen irányuló rasszizmusként, amely az újságcikkekben az utcai bűnözéshez, a támogatásokhoz és a terrorizmushoz kapcsolódik.¹⁵ Mindazonáltal a két közösségnek egymással össze nem egyeztethető érdekei és jellemvonásai vannak, főképp az iszlám közösség intoleranciájából és erőszakos természetéből adódóan. A túlélésükért folytatnak harcot, emiatt természetes, hogy a *fehér keresztény britek* a BNP-hez hasonló, a védelmüket garantáló szervezetek mellett teszik le voksukat: „A terroristák addig akarnak minket bombázni, amíg fel nem adjuk a demokráciánkat, a jogainkat, a kultúránkat, az értékeinket, az örökségünket, a nemzetünket, a történelmünket és a jövőnket, miközben a mérsékelt muszlimok készek addig prédikálni nekünk, amíg ugyanezt el nem érik. Függetlenül attól, hogy terroristák bombáznak a végső megadásig minket, vagy a mérsékelték prédikálnak minket az alávetettségig, a végeredmény ugyanaz: az életvitelünk és minden – a mieinknek és a nemzetnek fontos dolog – teljes elpusztítása.”¹⁶

A muszlimok általános megjelenítése nyilvánvaló, mint ahogy az erőszakhoz valamilyen formában való elköteleződésük is: akár fizikai, akár kulturális jellegű, egyértelműen látszik a brit lakossággal való összeférhetetlenség. Az alábbi idézetben Barnes szándékosan egybemossa a muszlim közösséget (amit ő terroristaként jellemez, L. fent) a bevándorlókkal: „A Nagy-Britanniában lévő bevándorló közösségek nem a brit sokszínűség példái, hanem gyarmatosítókkal megtöltött gyarmatok. Saját földdel és kultúrával rendelkező idegen szigetek a falvaink és városaink szívében. Soha sem fognak integrálódni, hiszen nem azért jöttek ide, hanem azért, hogy a mi országunkban

alkossák újra kultúrájukat. A multikulturalizmusra valójában egyetlen megoldás létezik – ahelyett, hogy ostoba és hamis módon próbálunk brit kulturális értékeket a bevándorlókra rákényszeríteni, egyszerűen el kell kezdeni hazatelepíteni őket.”¹⁷

A mai bevándorlók közösségét kizárólag kulturális alapon határozzák meg, mely közösségek nemcsak hogy nem akarnak integrálódni, hanem szándékosan felforgatják a többségi társadalom értékeit, és emiatt igen komoly veszélyforrást jelentenek.

A *Jobbik Magyarorszáért Mozgalom* a 2006. évi választási kampány során történt első jelentős politikai megnyilvánulása óta hasonló módon próbálja megjeleníteni az etnikai kisebbségeket. Új kifejezést hozva a magyar politikai diskurzusba, megalkotta a *cigánybűnözés* terminust. A Jobbik politikai programjának ezen alapkomponeense szorosan kapcsolódik egy olyan erős állam eszméjéhez, amely képes biztonságot nyújtani állampolgárai számára. A cigánybűnözés fontos szerepet játszott a párt 2009. évi európai parlamenti és a 2010. évi országgyűlési kampányában. Ez a kifejezés már önmagában kevés kétséget hagy a párt cigány etnikumú kisebbséggel szembeni véleményét illetően. A társítás a cigányság és a bűnözés között annyira nyilvánvaló, hogy a kettő egy szót – *cigánybűnözés* – alkot. Ebben a kérdésben a Jobbik a BNP véleményét osztja, egyik sem fél „kimondani az igazságot”. Ez a fajta igazság képezi a Jobbik kormányt kritizáló cikkeinek jelentős részét is: „A 2/3-os Fidesz-KDNP kormány átverte a választópolgárait, mivel honfitársaink élete védelmének elmulasztásával és rájuk leselkedő legveszélyesebb bűnözési forma elhallgatásával és folyamatos tagadásával megvalósította a HAZA-ÁRULÁS bűncselekményét!”¹⁸

A BNP szerint is ténykérdés a muszlimok terrorizmusra való hajlama: „Terrorizmus; az ártatlanok legyilkolása; a hitetlenek elleni háború; tömeggyilkosság – mindezeket (feltételezve, hogy a szavak a Korán különböző versszakaiiban ugyanazt jelentik angolul) a Korán jogosnak tartja, és bárki, aki ezt elutasítja, hazudik. Hogy állíthatunk ilyen politikailag nem megfelelő dolgokat? Mert tanulmányoztuk a Koránt, és mert minket a BNP-ben büszkeséggel tölt el, hogy bármilyen áron is, de elmondjuk az igazságot.”¹⁹

A Jobbik szerint a cigányközösség bűnözése is ténykérdés, „szocio-kulturális”²⁰ szinten és „kriminológiai kategóriaként”²¹ egyaránt létezik. Ezekből az állításokból két dolog következik: a cigány közösség egyrészt szociokulturális szempontból különbözik a többségi társadalomtól, másrészt ez egy olyan, a kriminológiai tudományban érvényes kifejezés, mint a nemi erőszak és a lopás. A Jobbik weboldalán található cikkek sora és fő kiadványuk, a *Barikád*, igen színesen írja le a cigányok által elkövetett bűnöket: „Karókkal, botokkal, láncfűrész-lánccal támadtak a cigányok Ivánon”.²² „Rablást akadályozott meg az egri jobbikos”.²³ Mindkét cikk hangsúlyozza a cigány közösség bűnözéssel és erőszakos viselkedéssel

való kapcsolatát, miközben a Jobbikot a magyarok jogaiért egyedül kiálló erőnek tünteti fel.

A Jobbik európai parlamenti képviselője, Szegedi Csanád, cikksorozatában az alábbi módon részletezi a cigánybűnözést: „A Sajóbáonyban bekövetkezett sajnálatos és tragikus cigányterror bebizonyította, hogy a parlamenti pártok olyan mértékben leépítették a rendőrséget és a rendvédelmi szerveket, hogy azok képtelenek megvédeni a magyar lakosságot a cigánybűnözéssel szemben. A sajtó téves tájékoztatásával szemben az igazság az, hogy a mai napon is cigánybűnözők támadtak a békés magyar lakosságra. Már nemcsak különböző településeken, egymástól elszigetelt cigánybűnözői akciókról van szó, hanem sajnálatos módon ki kell jelentenünk, hogy Északkelet-Magyarországon a cigányság a parlamenti pártok provokációjára terrorizálja a magyar lakosságot”,²⁴ illetve: „Az elmúlt években soha nem látott méreteket öltött hazánkban a felvett uzsorakölcsönök száma. Az uzsorahitelekkel foglalkozók ráadásul a legkiszolgáltatottabb társadalmi réteget veszik célba. Különösen aggasztónak tartjuk, hogy mára már nemcsak a cigánybűnözés bevett formája a hétköznapi nyelven »uzsorának« nevezett megnyomorítás, hanem ezt a piszkos üzletet az állam által legalizált pénzintézetek is folytathatják. A Jobbik véleménye szerint a Gyurcsány-rezsim cinkosként részt vesz a szociálisan legrászorultabbak csendes népirtásában. A Jobbik Magyarországért Mozgalom a legszigorúbban és a leghatározottabb eszközökkel kívánja felszámolni a cigánybűnözést, és azon pénzintézeteket és cégeket, amelyek uzsorakölcsönökkel foglalkoznak”.²⁵

Szegedi szerint a cigánybűnözés sokszínű, durva és erőszakos jellegű, mint például a lopás és gyilkosság, de az uzsora intézményéből eredően gazdasági természete is van. A cigányok olyan messzire mennek, hogy a magyar etnikum érdekeivel szemben, a parlamenti pártokkal összejátszva „terrorizálják a magyar lakosságot”. Mindez a cigányok bűnözéshez való természetes vonzódásából ered, ahogy azt Zagyva György megállapította az olaszliszakai incidens²⁶ ötödik évfordulójára való megemlékezés alkalmával: „Mi békejobbot próbálunk nyújtani, de ehhez a cigányoknak változtatniuk kell. Nem fogjuk hagyni, hogy az iskolákban kirabolják, megverjék gyerekeinket, ezek ugyanis tipikus cigány elkövetési módok.”²⁷ Másrészt Szegedi Csanád szerint mindez a cigány közösség magyarelles rasszizmusának a következménye: „A Jobbik Magyarországért Mozgalom nem tágit azon véleményétől, hogy hazánkban jelenleg csak egyféle rasszizmus létezik: a tomboló magyargyűlölet.”²⁸

Endresik Zsolt az olaszliszakai incidens ugyanazon a megemlékezésén azt állította, hogy: „Itt lényegében egy lincselés történt, egy pogrom, és mivel a gyilkosságkor elhangzott, hogy »Öld meg a magyart!«, ezért ez egy rasszista támadás volt.”²⁹

„Erősödő magyargyűlölet a cigányság irányából” – írta Apáti István jobbikos képviselő, fiatal magyarokra támadó cigányok kiabálását idézve:

„Hogy mersz bejönni a mi utcánkba, megdöglesz mocskos magyar”.³⁰ A többségi társadalom ellen elkövetett rasszista támadások ugyanazon az elven működnek, mint ahogy a BNP esetében láttuk: a rasszizmus tartalmát kiforgatja és a kisebbségi lakosságnak tulajdonítja. A Jobbikot pedig szintén az egyenlőség, biztonság és igazságosság harcosaként jeleníti meg. A Jobbik az együttműködés kezét nyújtotta a *tárgyalóképes* kisebbség felé („Egy asztalnál a Jobbik és az új roma párt”³¹), akárcsak a BNP esetében, amely az Etnikai Kapcsolatok Bizottság létrehozásával a szíkh és hindu kisebbség felé tett gesztust. A kisebbség azonban veszélyes, rasszista és erőszakos, a támadások és a többségi társadalom számára elkerülendő területek mindkét párt által előszeretettel használt fogalmak. A cigány közösség „javarészt alkalmatlan az integrációra”, akárcsak a nagy-britanniai muszlimok, hiszen az életmódjuk túlzottan eltér az elfogadott jogi és társadalmi normáktól.

Igazágtalanság és élőködő kisebbségek

A többségi társadalommal szembeni igazágtalan bánásmód kontra a kisebbségek egyenlőtlen kedvezményezése a szélsőjobboldali pártok közszereplésének másik fontos eleme Magyarországon és Nagy-Britanniában egyaránt. Az alapvető érvelés szerint a hatalmon lévő liberális államok lehetővé tették a kisebbségek számára, hogy relatív lakossági arányukhoz képest a juttatások jóval nagyobb részét kapják, valójában „több joguk van, mint a többségi lakosságnak”. Ez egy igazágtalan helyzetet hoz létre, amelyet a párt igyekszik helyreigazítani.³² A BNP esetében a fenti állítás képezte a 2000-es évek elején az Oldhamben és Burnleyben zajló „Egyenlő jogokat a fehéreknek” választási kampány bevándorlás- és menekültellenes retorikájának a gerincét. A BNP azt nyilatkozta, hogy „igazunk volt mindenben, amit akartunk, igazságos lehetőségeket akartunk mindenkinek, azt akartuk, hogy a fehéreket és az ázsiaiakat minden módon és szempontból egyformán kezeljék, de ez nem így történt, és néhány ember kiállt ez ellen”.³³

„Jelen demográfiai trendekkel számolva hatvan éven belül mi, bennszülött britek, etnikai kisebbség leszünk saját országunkban. Azért, hogy ez ne történhessen meg, és hogy a britek megőrizhessék szülőföldjüket és identitásukat, mindennemű bevándorlás azonnali leállítását, a bűnöző és illegális bevándorlók azonnali deportálását és az önkéntes hazatelepedés rendszerének bevezetését követeljük. Az önkéntes hazatelepülés intézményét, amelynek keretében az itt tartózkodó bevándorlók visszatérhetnének származási országukba, az érintett egyének és országok számára nyújtott nagylelkű pénzügyi ösztönzőkkel támogatnánk. eltöröljük a fehér briteket másodrangú állampolgárrá degradáló »pozitív diszkriminációt«. Lesújtunk a menedékkeresők áradatára, akik vagy hamisak, vagy találhatnának származási országukhoz sokkal közelebb is menedéket.”³⁴

A BNP állítása szerint Burnley város Stoneyholme kerülete jóval több támogatást kapott, mint a többi, mindössze azért, mert főképp menedékkeresők lakták. Burnley város Daneshouse nevű kerületében a jelöltként induló Steve Smith arról biztosította a lakosságot, hogy *mérsékelt* politikai programja az ellenzéki jelölt, Harry Brooks programjának a tükörképe: a *pozitív diszkriminációt* vette támadás alá azt követelve, hogy a szociális juttatásokat inkább Burnley javarészt fehérek által lakott szegény kerületeinek kellene kiosztani. A szélsőjobb kizárólag *egyenlő jogokat* követelt kampányaiban a többség számára, mivel úgy értelmezte, hogy a kisebbségek több joggal rendelkeznek, mint a többség. Az egyenlőséghez való ragaszkodás egy retorikus eszköz, ami növeli a közönség szemében a kontrasztot a kisebbségek *illegális* volta, az államtól feljűk irányított magas támogatások összege és a kevesebb jogot és kiváltságot élvező, de legálisan létező többség között.

Hasonlóképpen 2003 májusában a BNP kampányszlogenje így hangzott: „Szavazz egy igazságosabb Burnleyre”. Ezúttal kevésbé fókuszált a menedékkeresőkre – főbb követeléseik közé tartozott a közpénzek igazságosabb elosztása, a közösségek tulajdonjogának az ott lakókra való visszaruházása, a város fordítóosztályának biztosított támogatás visszavonása, valamint egy speciális egység létrehozása a Burnley rendőrőrsön belül a fehérellenes rasszizmus kezelése céljából. A menedékkeresők elleni fellépésen kívül a BNP 2003. évi kampányában célul tűzte ki az alacsony adókat, a bürokrácia megfékezését, a korrupció elleni fellépést, a politikai korrektség és pozitív diszkrimináció megállítást, a helyi demokrácia visszaállítását és a bűnmegelőzést.³⁵

A Jobbik hasonló módon jellemzi a magyarországi cigány közösséget. A kisebbség az erőszakos és gazdasági bűnözésen kívül *megélhetési bűnözésben* is vétkes. Sneider Tamás, a Jobbik alelnöke egy interjúban így nyilatkozott erről:

– *A programjuk egy másik pontja a megélhetési gyerekvállalás visszaszorítását célozza. Ez a romákra vonatkozik?*

– Igen, ezt mindenki tudja, hogy elsősorban a cigány családokban alakult ki az a rendszer, hogy a szociális és családtámogatásból eltartják magukat a szülők, miközben a gyerekeik rendkívül szörnyű körülmények között élnek.

– *Ezért ösztönöznék a romákat, hogy többen éljenek munkából?*

– Igen, a mi családtámogatási rendszerünkben, ahogy most is, jár a családi pótlék az első és a második gyermek után. Ráadásul jóval magasabb összegben, viszont a harmadik gyermeknél már csak a családi adózás keretében kaphat a család plusztámogatásokat, akár a negatív adózás formájában is, ha nincs elegendő személyi jövedelemadója. Ezzel akarjuk megszüntetni, hogy valaki 12-15 évesen elkezdje a gyermekszülést, tíz-tizenöt gyermeket is megszülni 30 éves korára úgy, hogy soha életében

nem dolgozott. Azt akarjuk, hogy ne termelődjön folyamatosan újra a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeknek a tömege, mert most sajnos emelkedik a számuk.³⁶

A fenti kijelentések két fő dolgot sugallnak: egyrészt, hogy a cigányok a múltbeli gyakorlatnak megfelelően a jelenben továbbra is kapnak szociális és megélhetési juttatásokat anélkül, hogy erre rászolgáltatnának, és ez igazságtalan a többségi társadalommal szemben, másrészt, hogy a cigányok megvetik a munkát, nem dolgoznak, és minden eszközzel megpróbálják magukat felmenteni a munka alól (például gyerekvállalás, szociális segélyek más módokon való megszerzése). Ez szembeállítja őket a többségi társadalom tagjaival, akik helyettük cipelik mindennek a terhét. A korábban már említett Sneidernek a Jobbik weboldalán jelent meg egy cikke *Cigány–magyar história* címmel: „Első írásaim a Heves megyei Kerecsend település életéből merítkeznek. Abból a településből, melynek cigány lakosságára felzárkóztatás céljából az utóbbi tíz évben százmilliós nagyságrendben költöttek a szokásos segélyeken, családtámogatásokon felül a »magyar« kormányzatok felzárkóztatásáért. Az elkezdett »járkálásaimat« a közbiztonság javítása céljából tovább folytattam és előző írásom óta már hatszor ellátogattam a településre, többek között a Célpont riportjának forgatása miatt is. Miután a Jobbiknak köszönhetően kellő visszhangot kapott, hogy túrhetetlen mértékűvé váltak a cigányság bűnelkövetései (melyet a cigányok részéről egy rendőrök elleni támadás tetőzött be), az elmúlt egy hónapban gyökeres fordulat állt be a falu életében, ugyanis a rendőrök száma ugrásszerűen megnövekedett és mindössze egyetlen bűncselekmény történt.”³⁷

A fentiekből levonható végkövetkeztetés hasonlít ahhoz, amire a korábbi állítás kapcsán mutattunk rá. A cigányok a helyi közösségbe való integrálásuk megkönnyítése érdekében a kormánytól támogatások hatalmas összegéhez jutnak igazságtalanul. Ugyanakkor a többséggel összeegyeztethetetlen alaptermészetük miatt mégsem tudnak integrálódni. Hajlamosak a bűnözésre és terrorizálják a helyi közösséget. Mindezt csakis szigorúbb biztonsági intézkedésekkel lehetne megállítani, ami a közösség normáinak való megfelelésre kényszerítené őket. Ezt a gondolatmenetet továbbszöve Balczó Zoltán, a Jobbik alelnöke 2009 elején megjelent *Egy csapás a bűnözésre: a csendőrség felállítása* című cikkében³⁸ a cigánybűnözéssel foglalkozó speciális rendőri egység – a csendőrség – (újra)felállításáról írt.

Kényszerítő erejű logika: az összeesküvés-elmélet

A fenti idézetekből jól látszik, hogy egyfajta belső logika mentén illeszkedik a kisebbségekről alkotott negatív kép a szélsőséges retorika keretébe. Koráb-

ban már említettük, hogy ezt a logikát a politológusok *összeesküvés-elmélet*-ként definiálják. Az összeesküvés-elmélet a szélsőjobb ideológiájának szerkesztésének része. Fontos szerepet tölt be a szélsőjobb teleologikus és/vagy dialektikus nézetében. Az ilyen jellegű pártok és mozgalmak úgy tekintenek saját közösségükre, mint amelyek a saját túléléséért küzdenek (a többségi társadalom leginkább szándéka ellenére) olyan elemek ellen, akik úgy próbálják elpusztítani, hogy tagadják alapvető nemzeti sajátosságait. A társadalmat úgy mutatják be, mint a két oldal konfliktusának összegét (dialektika). A két közösség: a nemzeti többség és az idegen kisebbségek (születésük vagy az országba jövetelük óta) harcban állnak egymással, mivel gyökeresen különböznek. Asszimilációról nem lehet beszélni a két közösség alapvető jellemzői miatt. A kisebbség szövetségesei ebben az *összeesküvés*-ben a multikulturális társadalom és a nemzet érdekeit elárulók. A BNP képviselőjében Griffin becsmérelte a *multikulturalizmus* hatását, és a 2004. évi választási kampányban ellenfeleit „kommunista, liberális és multikulturalista cselző”-ként jellemezte. A 2005. évi bombarobbantások során a BNP a muszlimokat egységes közösségként jelenítette meg, Nagy-Britannia elpusztításának céljától vezérelt egységként tárgyasítva őket. Fegyverrel vagy a negatív kulturális hatás eszközével, de elérik céljukat.

Az összeesküvés-elmélet egyik releváns összetevője a jellemzők visszajára fordítása. Nick Griffin a fehérellenes rasszizmus kapcsán a multikulturalizmus *totalitárius* természetéről szónokolt. Saját pártját pedig arra transzponálta, hogy vegye fel a *nemzeti demokraták*³⁹ szerepét. A szerepek ilyen jellegű felcserélése megerősíti a képviselni kívánt nemzeti közösség egyenlő jogaiért és valódi igényeiért harcoló párt pozícióját.

A Jobbik szónoklataiban a multikulturalizmus és politikai korrektség szintén a politikai megoldások egyik fő akadályaként jelenik meg. A Jobbik azt állítja, hogy a gyenge vagy rosszhiszemű politikai vezetés a kisebbségek szándékos vagy szándék nélküli romboló tevékenységével párosulva *káoszt* eredményezhet, példaként említve a kelet-magyarországi helyzetet. Ennek következtében a kisebbségi közösségekben is megjelenik a további konfrontációhoz vezető többségi társadalom ellen irányuló *rasszizmus*: „Az ún. rendszerváltás a széles cigány rétegeket még kilátástalanabb helyzetbe sodorta [...] A munkanélküliség, az elnyomódás hat-nyolcszázéves létszámukra vetítve – vékony kereskedő, zenész és értelmiségi rétegeiket kivéve – szinte teljes. Megélhetésüket a szociális segély, a sokgyermekeseknek járó családi pótlék és az egyre agresszívabb bűnözés biztosítja. A cigánybűnözés agresszívebbé válásában nagy a felelősségük a liberális hangadóknak, akik a valóságos beillesztő munkahelyteremtő és kultúraváltó-felzárkóztató megoldások helyett a cigánysorsoson való változtatást a többségi magyarság ellen irányuló polgárjogi kérdésként vetik fel. Ezzel tovább táplálják csoportkohéziójuk ősi üzenetét, a befogadó, de életmódja miatt el nem fogadó többségi népcsoport

elleni etnikai gyűlöletet. A cigányságot – néhány megtévesztett vagy haszonelvű vezetőjével összekacsintva – épp ezek a liberális hangadók nevezték megélhetési bűnözőknek. Ezáltal a cigánybűnözést a polgárjogi eszmék fedezte cselekedetek sorába emelték. A cigány tömegekben – a magyar társadalom legalján, sokszor önmagukat is gettóba zárva – masszív magyargyűlölet kezd lábra kapni [...] De mi a helyzet akkor, ha erre Magyarország anyagilag nem képes – kérdezi az európai civilizáció –, fogadja el a cigánybűnözést?”⁴⁰

Bíber József, a Jobbik korábbi alelnöke hasonlóképpen nyilvánult meg többször is 2008 folyamán: „»Mi is tehát a cigánybűnözés? Ne áltassuk magunkat: biológiai fegyver a cionizmus kezében.« [...] A cigányság ebben a képletben nem több, mint a Magyarország zsidók általi leigázására irányuló összeesküvés öntudatlan eszköze. Szegedi Csanád, a párt jelenlegi alelnöke és európai parlamenti képviselője 2009-ben kijelentette: »A mi pénzünkön állami felügyelettel cigánytenyészet zajlik.«”⁴¹

A Jobbik, mint új típusú szélsőjobboldali politikai formáció, retorikájában csak viszonylag későn talált rá az antiszemita beszéd használatára, és továbbra sem él vele hangsúlyosan. Általános politikájának vezérfonalát a praktikusság és a politikai haszonelvűség jelentik, ebben pedig a cigánysággal kapcsolatos előítéletek felkeltésének és folyamatos ébrentartásának van elsődlegesen szerepe, ezzel lehet szavazatokat nyerni, ezzel lehet politikai népszerűsége szert tenni egy meghatározott társadalmi körben a mai Magyarországon.

Baráth Zsolt, Jobbik-képviselő parlamenti felszólalása,⁴² melyben a tiszzaeszlári vérvád⁴³ interpretációját eleveníti föl, a MIÉP-es, nyílt antiszemita beszéd hagyományához kapcsolódik, annak argumentációját, szókészletét használja. Újdonsága, hogy a magyar parlament falai között hangzott el, melyre a rendszerváltás óta korábban nem volt példa. A beszéd érvkészlete a hagyományos *összeesküvés-elmélet* logikája mentén halad. Baráth a vérvád hazug történetének felidézése mellett kiemeli, hogy a „gyilkosok” mellett „vádát kell emelni azon *szellemiség* ellen, ami azóta (azaz 1882 óta) is folyamatosan jelen van életünkben”.⁴⁴ Mint fogalmaz: „*külső nyomásra* született felmentő ítélet” az ügyben, ugyanis Magyarország akkor is csak így tudta visszafizetni a nemzetközi pénzügyi köröknek a „kölcsön kamatot”, és kerülhette el valutája leértékelését, a fizetésképtelenséget. Szerinte mérföldkő volt a korabeli per Magyarország történetében, hiszen „ekkortól (számíthatjuk) az *új világrend hatalmának* érvényesülését Magyarországon”, és ekkortól „nem lehet megnevezni az *elkövetők származását*” sem. Két területen is párhuzamot von Baráth a korabeli és a mai Magyarország állapota, szellemisége között. Az *új világrend hatalmára* való utalással a nemzetközi összeesküvés klasszikus toposzát idézi, de nem nehéz észrevenni a sugallt hasonlóságot az IMF „karmaiban” vergődő mai Magyarország és a „kölcsön kamatot” akkoriban *csak* a felmentő ítélet miatt visszafizetni tudó Magyarország között. A szövegben

az elkövetők származására való hivatkozás – véleményünk szerint – kevéssé a zsidóságra, sokkal inkább a cigány etnikumra, azon belül is a cigánybűnözésre tett félre nem érthető utalásnak tekinthető.

Fentieket összegezve elmondható, hogy a kisebbségek a nemzetellenes erőkkel működnek együtt. Mindkettő eszköze a nemzeti közösség sabotálására és lehetséges elpusztítására irányuló negatív folyamatnak.

Gyöngyöspata

A Jobbik gyöngyöspatai kampánya kiválóan kifejezi a párt kisebbségképének főbb pontjait. Benne ötvöződnek a kisebbség *bűnöző* készsége, a többségen *élősködő* hajlama, de egy összeesküvés-elméletben való részvétele is. 2011 tavaszán a faluban etnikai konfliktusok zajlottak, amit a Jobbik kampánya kiaknázott. Nem sokkal egy helyi idős férfi halála után a Barikád TV riportot adott közre „*Cigányterror*” – *Heves megye a polgárháború szélén áll* címmel.⁴⁵ A riport a falut terrorizáló cigány kisebbség számlájára írta a férfi halálát, aki nem bírta elviselni azt a gondolatot, hogy a cigányokat betelepítik a falujába. A falut a szélsőjobb média úgy mutatta be, mint egy tipikus esetet a magyar hátszágból, ahol a többség a kisebbségek viselkedése miatt rettegésben él. A Jobbik több politikai demonstrációt tartott a *cigányterror* ellen, a Magyar Gárda (illetve a Szebb Jövőért Polgárőr Egyesület név alatt létező utódszervezete) járőröket vonultatott fel a településen. Az akciók a rendfenntartó szervek tehetetlenségét akarták bemutatni, valamint a Jobbik és a Gárda védő szerepét. A retorikai stratégia a többséget állította be mint veszélyeztetett közösséget, és a kisebbséget mint agresszort. A cigány kisebbség erőszakos és bűnöző terror alatt tartotta a falut, amint a kuruc.info által az Echo TV híradójából átvett anyag címéből kiderül: *Gyöngyöspata: „Nem akarnak dolgozni, s azt hiszik, hogy amit meglátnak, az az övék, és bármit elvehetnek”*.⁴⁶ A cigány családok ezt követő evakuálását a Jobbik a baloldali kormány által szervezett üdültetésként írta le. Ennek kapcsán kiemelték a hivatalos szervek elkötelezettségét a kisebbségek, nem a többség érdekei iránt. Juhász Oszkár, a Jobbik jelöltje a 2010-es győztes polgármesteri kampánya után a falut a párt elveihez méltóan egy modelltelepüléssé akarta formálni: beiktatásakor a cigánybűnözés megállítását, a közrend és a *munka becsületének* helyreállítását tűzte ki célul. Említette a közterületek fokozott rendőri ellenőrzését, a szabálysértések felderítését és azonnali, szigorú szankcionálását.⁴⁷ A helyi cigány családok egy része az események és Juhász győzelme után Kanadába költözött. A helyi hatóságok ellenőrzése alatt álló lap nem sokkal azután azt írta, hogy „a bűnöző családok jó része [...] Kanadába tette át székhelyét”.⁴⁸ A párt taktikája bevált, akciói hatalmas médiafigyelmet keltettek, és ezen a fórumon sikeresen érvényesítette a negatív kisebbség imázsát.

Összegzés

A Jobbik és a BNP kisebbségeket érintő retorikájának rövid összehasonlításából számos tanulság vonható le. Elsőként, hogy a kortárs szélsőjobboldal „ejtette” a hagyományos rasszista retorikáját, ma már egy képlékenyebb megközelítési módot részesít előnyben. Ez az érvelési mód olyan amorf képet hoz létre az etnikai kisebbségekről, amely képlékeny, az összeesküvés-elméletre építve a bűnözésre, igazságtalanságra és megélhetési sovinizmusra hívja fel a figyelmet. Ez a fajta retorika kognitív cselekvés eredményeként értelmezi újra az egyes kisebbségekkel szemben már meglévő előítéleteket. A kisebbségeket az összeesküvés-elméletre épülő jellemzők segítségével teszik felismerhetővé. Ezek a jellemzők általában negatívak, mint például a bűnözés vagy a munkakerülés, és elsősre látszólag semleges, kulturális és vallási különbségekkel párosulhatnak. Ezt követően ezeket az elsősre semleges különbségeket is lehet negatívan értelmezni, mint azt láttuk a BNP muszlimokat terrorista-ként kezelő retorikája kapcsán. Ezeket a tulajdonságokat aztán kiterjesztik és általánosítják a közösség egészére nézve: a közösség minden egyes tagjának rendelkeznie kell ezekkel, hiszen egy etnikai vagy vallásos alapon formálódott közösség tagjai.

Az új szélsőjobboldal diskurzusa szintén az ellene hagyományosan alkalmazott kritikai megfogalmazások – a rasszizmussal és az 1945 előtti fasiszta örökséggel való társítása – kiforgatásán és megcáfolásán alapul. A BNP-hez és a Jobbikhoz hasonló pártok ezt a taktikát a visszájára fordítják: ellenfeleiket totalitarizmussal, a kisebbségeket pedig rasszizmussal vádolják. Ez azt mutatja, hogy a szélsőjobb retorikáját a demokratikus környezethez, a társadalmi szerződés, az igazságosság, méltányosság és egyenlőség eszméjéhez igazítja. A kisebbségképet pedig úgy alakítják, hogy a demokrácia e három alapeszméjén megbukjon. Ergo jogos cselekedet ezzel a veszéllyel foglalkozni.

Jegyzetek

- 1 MUDDE, Cas: *The ideology of the extreme right*, Manchester University Press, Manchester, 2000.
- 2 *Uo.*, 16. p.
- 3 SCHUMPETER, Joseph Alois: *Capitalism, socialism, and democracy*, Harper Perennial, New York, 1950.
- 4 COPSEY, Nigel: *Contemporary British Fascism. The British National Party and the Quest for Legitimacy*, Palgrave Macmillan, Hampshire – New York, 2008, 122. p.
- 5 Érdekes, hogy az ázsiai és a muszlim címke (a későbbiekben a menedékkeresők) felváltva jelenik meg a BNP kampányaiban egyrészt a párt etnikai és vallási kisebbsé-

gekkel szembeni általános intoleranciáját, másrészt az általánosító definíciós irracionálisát tükrözve.

⁶ COPSEY: *i.m.*, 126. p.

⁷ *Uo.*, 127. p.

⁸ *Uo.*, 129. p.

⁹ RENTON, David: Examining the Success of the British National Party, 1999–2003, *Race&Class*, vol. 45, nr. 2, October 2003, 75–85. p., 79. p.

¹⁰ COPSEY: *i.m.*, 130–133. p.

¹¹ *Uo.*, 136. p.

¹² RENTON, David: A day to make history? The 2004 elections and the British National Party, *Patterns of Prejudice*, vol. 39., no. 1., March 2005, 25–45. p., 37. p.

¹³ WOOD, C. – FINLAY, W. M. L.: British National Party representations of Muslims in the month after the London bombings: Homogeneity, threat and the conspiracy tradition, *British Journal of Social Psychology*, vol. 47, Issue 4., December 2008, 707–726. p., 709. p.

¹⁴ BARNES, L.: *Don't get mad – Get even*, idézi: WOOD–FINLAY: *i.m.*, 713. p.

¹⁵ WOOD–FINLAY: *i.m.*, 713. p.

¹⁶ BARNES, L.: *The Islamic Manchurian Candidates*, idézi: WOOD–FINLAY: *i.m.*, 720. p.

¹⁷ BARNES, L.: *Repatriation not Integration*, idézi: WOOD–FINLAY: *i.m.*, 720. p.

¹⁸ A Jobbik Magyarországért Mozgalom Ózdi Alapszervezete: *A kormány a cigánybűnözés tagadásával hazaárulóvá vált*, jobbik.hu, 2011. március 16., <http://jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_h%C3%ADrek/a_korm%C3%A1ny_a_cigt%C3%A1nyb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s_tagad%C3%A1s%C3%A1val_haza%C3%A1rul%C3%B3v%C3%A1_v%C3%A1l> (letöltve: 2012. 04. 17.).

¹⁹ GRIFFIN, Nick: *A challenge to Iqbal Sacranie and the Muslim Council of Britain*, idézi: WOOD–FINLAY: *i.m.*, 716. p.

²⁰ MIRKÓCZI Ádám: Ismerje el a kormány a cigánybűnözés létezését, *barikad.hu*, 2012. február 9., <http://barikad.hu/ismerje_el_korm%C3%A1ny_cig%C3%A1nyb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s_1%C3%A9tez%C3%A9s%C3%A9t-20120209> (letöltve: 2012. 02. 09.).

²¹ Cs. G.: Megélhetési bűnözés vagy cigánybűnözés sújtja a vidék Magyarországot?, *barikad.hu*, 2011. május 18., <http://barikad.hu/meg%C3%A9lhet%C3%A9si_b%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s_vagy_cig%C3%A1nyb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s_s%C3%BAjtja_vid%C3%A9k_magyarorsz%C3%A1g%C3%A1t-20110518> (letöltve: 2012. 04. 17.).

²² L. <http://www.jobbik.hu/rovatok/orsz%C3%A1gos_h%C3%ADrek/kar%C3%B3kkal_botokkal_1%C3%A1ncf%C5%B1r%C3%A9sz-1%C3%A1nccal_t%C3%A1madtak_a_cig%C3%A1nyok_iv%C3%A1non> (letöltve: 2012. 04. 17.).

²³ L. <http://www.jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_h%C3%ADrek/rabl%C3%A1st_akad%C3%A1lyozott_meg_az_egri_jobbikos_friss%C3%ADtve> (letöltve: 2012. 04. 17.).

²⁴ SZEGEDI Csanád: *A Jobbik fellép a tomboló cigányterrorral szemben*, jobbik.hu, 2009. november 15., <http://jobbik.hu/rovatok/ciganybunozes/a_jobbik_fellep_a_tombolo_a_ciganyterrorral_szemben> (letöltve: 2012. 04. 17.).

- ²⁵ SZEGEDI Csanád: *Börtönbe az uzsorásokkal!*, *jobbik.hu*, 2009. február 16., <http://www.jobbik.hu/rovatok/ciganybunozes/bortonbe_az_uzsorasokkal> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ²⁶ L. ezzel kapcsolatban: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Olaszliszkai_lincsel%C3%A9s> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ²⁷ H. H.: Zagyva cigányokhoz és rendőrökhöz beszélt, *index.hu*, 2011. október 15., <http://index.hu/belfold/2011/10/15/zagyva_ciganyokhoz_es_rendorokhoz_beszeltolaszliszkan/> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ²⁸ SZEGEDI Csanád: A Jobbik a cigánybűnözéstől is megtisztítaná hazánkat, *kuruc.info*, 2008. december 17., <<http://kuruc.info/r/1/32180/>> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ²⁹ H. H.: *i.m.*
- ³⁰ *Erősödő magyargyűlölet a cigányság irányából*, *jobbik.hu*, 2011. október 26., <http://www.jobbik.hu/rovatok/cig%C3%A1nyb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s/er%C5%91s%C3%B6d%C5%91_magyargy%C5%B1l%C3%B6let_a_cig%C3%A1ny%C3%A1g_ir%C3%A1ny%C3%A1b%C3%B3l> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ³¹ L. <http://jobbik.hu/rovatok/ciganybunozes/egy_asztalna_a_jobbik_es_az_uj_roma_part> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ³² RHODES, James: White Backflash, 'Unfairness' and Justifications of British National Party (BNP) Support, *Ethnicities*, vol. 10, nr. 1, March 2010, 77–99. p., 79. p.
- ³³ *Uo.*, 94. p.
- ³⁴ GRIFFIN, Nick: *Immigration: it's time to say no!*, idézi: ATTON, Chris: Far-right media on the internet: culture, discourse and power, *New media and society*, Vol.8, SAGE Publications, London, 2006, 573–587. p., 576. p.
- ³⁵ COPSEY: *i.m.*, 148. p.
- ³⁶ BERTA László: Szigorítaná a segélyezési rendszert a Jobbik, *hrportal.hu*, 2010. március 19., <<http://www.hrportal.hu/hr/szigoritana-a-segelyezesi-rendszert-a-jobbik-20100319.html>> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ³⁷ SNEIDER Tamás: *Cigány-magyar história: eredményes kerecsendi út*, *jobbik.hu*, 2012. április 5., <http://www.jobbik.hu/rovatok/cig%C3%A1nyb%C5%B1n%C3%B6z%C3%A9s/cig%C3%A1ny-magyar_hist%C3%B3ria_eredm%C3%A9nyes_kerecsendi_%C3%BAt> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ³⁸ BALCZÓ Zoltán: *Egy csapás a bűnözésre: a csendőrség felállítása*, *jobbik.hu*, 2009. május 13., <http://jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/egy_csapas_a_bunozesre_a_csendorseg_felallitasa> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ³⁹ L.: RENTON: *i.m.*, 27. p. és COPSEY: *i.m.*, 171. p.
- ⁴⁰ JÓNÁS Levente: A cigánybűnözésről rasszizmus nélkül, *barikad.hu*, 2007. március 13., <<http://barikad.hu/node/436>> (2012. 04. 17.).
- ⁴¹ KREKÓ Péter: Miért szeretjük? Az (antiszemita) összeesküvés-elméletek politikai és pszichológiai „haszna”, *Kritika*, 2011. április, <http://www.kritikaonline.hu/kritika_11aprilis_kreko.html> (2012. 04. 17.).
- ⁴² BARÁTH Zsolt: Tiszaeszlár 130 éve, *barikad.hu*, 2012. április 4., <http://barikad.hu/tiszaeszlár_130_eve_barath_zsolt_felszolalasa-20120404> (letöltve: 2012. 04. 17.).

- ⁴³ L. <http://hu.wikipedia.org/wiki/Tiszaesz1%C3%A1ri_v%C3%A9rv%C3%A1d> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ⁴⁴ Baráth Zsolt parlamenti felszólalása elérhető itt: <<http://kuruc.info/r/6/94379/>> (letöltve: 2012. 04. 17.).
- ⁴⁵ A felvétel megtekinthető: <http://www.barikad.hu/barik%C3%A1dtv_%E2%80%9E%20%9D_%E2%80%93_heves_megye_polg%C3%A1rh%C3%A1bor%C3%BA_sz%C3%A9l%C3%A9n_%C3%A1ll-20110225_0> (2012. 04. 28.).
- ⁴⁶ L. <<http://kuruc.info/r/35/75461/>> (2012. 04. 21.).
- ⁴⁷ *A magyarországi szélsőjobboldal laboratóriuma. A politikai mozgósítás és az internetes konfliktus elemzése és tanulságai*, Ökopolisz Alapítvány, Budapest, 2012, 39. p.
- ⁴⁸ Az Ökopolisz Alapítvány jelentése idézi a *Patai Hírek* 2012. januári számát, L. Uo., 42. p.